

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR DEVELOPMENT CREATIVITY OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART IN THE PEDAGOGICAL PROCESS

Мета статті – розглянути проблему розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічному процесі. Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури. Дається власне визначення творчості, креативності майбутніх фахівців і розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Стаття присвячена одній з актуальних проблем підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах – розвитку креативності. Зокрема, розкривається сутність таких понять, як креативність, розвиток креативності майбутніх учителів музичного мистецтва. Проведено теоретичний аналіз цих понять у наукових працях учених. Значна увага приділяється теоретико-методичним засадам розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах. Оскільки педагог є особою, на яку покладена відповідальність не тільки за інтелектуальний, але й за морально-естетичний розвиток учнів, актуалізується проблема розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Проблема розвитку креативності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах, зокрема учителів музичного мистецтва, набуває особливої актуальності у зв'язку з реформою і розбудовою Нової української школи.

У поєднанні із застосуванням традиційних методів розвитку креативності студентів під час занять із фахових дисциплін великого значення набувають педагогічні умови розвитку цього явища.

На основі аналізу психологічної, педагогічної та методичної літератури визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку креативності у майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах. До них віднесено такі: формування пізнавальної мотивації студентів педагогічних коледжів у процесі використання активних методів навчання; розвиток креативних здібностей у процесі інтеграції теоретичної та виконавської підготовки; забезпечення креативного розвитку в процесі індивідуальних занять у класі фортепіано.

Стаття доводить, що ефективність використання цих педагогічних умов впливатиме на розвиток креативності майбутніх фахівців.

Ключові слова: творчість, креативність, креативність майбутнього вчителя музичного мистецтва, розвиток педагогічної креативності, педагогічні умови розвитку креативності.

The goal of an article is to observe the development of creativity of future teachers of music art in the pedagogical process. Methods of researching: the analysis of psychological, pedagogical and methodical literature. The definition of art, creativity of future teachers and development of creativity of future teachers is given.

The article is devoted to one of actual problem of preparation of future teachers of music art at the pedagogical colleges – the development of creativity. The essence of such notions as creativity, development of creativity is revealed. The theoretical analysis of these notions is conducted. The great attention to theoretical and methodical options of development creativity of future teachers of music is paid.

Because the teacher is a person who is responsible not only for intellectual, but also for moral and ethical development of pupils, the problem of development creativity of future teachers of music art is actualized.

The problem of development creativity of the future teachers of art of the primary school in pedagogical college gained some special importance in connection with school reform and development of new Ukrainian school.

In the combination with application of traditional methods of creativity of students during the lessons of professional disciplines the great importance gain pedagogical conditions of development this phenomenon.

Based on analysis of psychological, pedagogical and methodical literature the pedagogical conditions of development creativity of future teachers of music art are defined and proved. The following concepts are included: formation of cognitive motivation of students of pedagogical college. In the process of using active methods of learning; development of creative abilities in the process of integration theoretical and executive training; providing of creative development in the process of individual lessons in the piano class.

The article proves that the effectiveness of using these pedagogical conditions will influence on the development of future specialists.

Key words: creativity, creativity of future teacher of music art, development of pedagogical creativity, pedagogical conditions of development creativity.

УДК 378.093. 2:[37.011.3:78]-026.15
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-18-2-21>

Твердохліб Н.В.,
канд. пед. наук,
викладач кафедри теорії та методики
музичного виховання
КЗ вищої освіти «Вінницький
гуманітарно-педагогічний коледж»

Постановка проблеми в загальному вигляді. Демократичні зміни, що відбуваються в Україні, мають безпосередній вплив на всі сфери суспільного життя держави – економіку, культуру, науку, освіту. Якість освітніх послуг, насамперед, залежить від учителя, тому суспільство вимагає радикального переосмислення стандартів професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема вчителів мистецтв у педагогічних коледжах.

Тому професійна підготовка у відповідних закладах освіти має бути спрямованою на підготовку фахівця, спроможного реалізувати свій творчий потенціал у роботі з учнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень у галузі професійної освіти, а саме: методологічних основ неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало, С. Сисоєва); досліджень

із проблем розвитку креативності (О. Акімова, О. Антонова, Б. Брилін, Н. Вишнякова, С. Дмитрук, Н. Кічук, О. Куцевол, В. Моляко, В. Олексенко, В. Роменець, З. Слєпкань, В. Фрицюк) засвідчує, що розвиток креативності майбутніх учителів, насамперед учителів музичного мистецтва, є пріоритетним аспектом їхньої професійної підготовки. Педагогічний аспект проблеми розвитку креативності особистості передбачає розвивальний характер освітнього процесу та його інформатизацію, особливості котрих визначені в працях В. Андрєєва, В. Бикова, А. Вербицького, О. Дубасенюк, В. Заболотного, А. Коломієць, М. Кадемії, О. Матяш, М. Ковтонюк, Н. Мозгальової, О. Паламарчук, Є. Полат, В. Петрук, В. Чайки, В. Штифурак.

Психологічний аспект проблеми представлений у працях зарубіжних науковців (Д. Гілфорд, Е. Торренс). Проблема творчого розвитку особистості, формування її креативних здібностей викликає зацікавлення науковців як вітчизняної, так і зарубіжної психолого-педагогічної науки. Природу й механізм творчості вивчали Г. Айзенк, І. Бех, А. Маслоу, В. Моляко, О. Леонтєв, Ж. Піаже, В. Романець, С. Рубінштейн, Д. Селлі, Б. Теплов, П. Якобсон та інші вчені.

Особливості розвитку творчості майбутнього вчителя музики розглядали Г. Панченко, О. Руденко, Г. Тарасенко, О. Щолокова, Г. Ципін, Д. Юник, які описали етапи розвитку творчих здібностей студентської молоді в процесі професійної підготовки. Шляхи формування творчого мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки розкрито в наукових працях О. Бурської, А. Козир, Н. Мозгальової; педагогічні умови формування творчих світоглядних позицій майбутнього педагога-музиканта розглядає О. Горожанкіна; питання формування навичок композиторської творчості студентів музично-педагогічних факультетів розкриває Е. Брилін.

Психологічному напряму формування творчої розвиненої особистості приділялася значна увага в працях Л. Виготського, В. Дружиніна, О. Костюка, К. Платонова. В історії педагогіки з дидактичного погляду сутність творчості вивчалася й удосконалювалася в дослідженнях класиків світової педагогічної думки (Я. Коменського, Дж. Локка, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, В. Сухомлинського).

У працях деяких науковців (Н. Ветлугіна, А. Готсдинер, Т. Грінченко, О. Шикиринська, В. Остроменський, М. Меєр та інші вчені) розроблено теорію визначення готовності студентів до різних видів музичної діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Педагог є особою, на яку покладено відповідальність не тільки за інтелектуальний, але й морально-естетичний розвиток учнів, актуалізується проблема розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Проблема розвитку креативності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних коледжах, зокрема вчителів музичного мистецтва, набуває особливої актуальності у зв'язку з реформою і розбудовою Нової української школи.

Мета статті полягає у розкритті педагогічних умов розвитку креативності майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічному процесі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови і перспективи розвитку суспільства, загальні тенденції науково-технічного й економічного прогресу висувають нові вимоги до підготовки студентської молоді, що стане в майбутньому запорукою успішного існування людської спільноти [2].

Важливим завданням сучасної педагогічної освіти науковці визначають підготовку вчителя музичного мистецтва як творчої, активної особистості з розвиненим креативним мисленням. Підготовка таких учителів під час навчання в педагогічних коледжах пов'язана зі створенням спеціальних умов для вільного виявлення творчих здібностей і музичних талантів.

Оскільки основним видом діяльності студентів є навчання, то формування і розвиток їхніх творчих здібностей залежать від організації всієї навчально-практичної діяльності, така діяльність має бути спрямованою на те, щоб студенти поступово переходили від простого відтворення отриманих знань до самостійного, творчого розв'язання поставлених завдань, вироблення умінь і навичок. При цьому «рівень ускладнення музично-теоретичної інформації, яку отримує студент виконавського класу, повинен, звичайно, залежати від його вікових і професійно-інтелектуальних можливостей» [1].

Творчі завдання можуть мати таку варіативність: підбір «на слух», здійснення художньо-педагогічного аналізу музичних творів, написання обробок, імпровізація музичних творів, створення власних мелодій на вірші.

Розвиток креативності як творчої здібності особистості розвивається за умови створення відповідного творчого та розвивального середовища. В. Олексенко зауважує, що успішний розвиток креативності у студентів залежить від того, як викладач самим змістом і методами своєї роботи допомагає зрозуміти і знайти своє власне «я», утверджує почуття власної гідності особистості, створює передумови виховання тривалих інтересів до вивчення кожної теми, має зворотний зв'язок зі студентами та індивідуальний підхід до них, вміє зацікавити кожного, але так, щоб група працювала в умовах спільного принципу перспектив [3].

Креативність майбутніх учителів музичного мистецтва розвивається у творчій діяльності, в процесі оволодіння музичним інструментом і різними напрямками музичного мистецтва (народна, класична, сучасна музика); креативність сприяє створенню нових творчих продуктів, музики, що

змінює особистість, яка творить. Викладачеві, який розвиває креативність у майбутніх учителів музичного мистецтва, необхідно знати і брати до уваги потреби та інтереси студентів. Одним зі шляхів розвитку креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва є творчі завдання, котрі створюють ситуації взаємодії студентів із викладачем.

Креативність майбутніх учителів музичного мистецтва визначаємо та характеризуємо як інтегральну особистісно-професійну якість, що полягає у здатності до педагогічної творчості у викладанні музичного мистецтва; оригінального вирішення педагогічних проблем з урахуванням специфіки викладання предмета; активного використання інноваційних технологій навчання на основі своєрідності професійної діяльності вчителя музичного мистецтва (власний акомпанемент до мелодії, імпровізація, створення обробки, здійснення художньо-педагогічного аналізу музичних творів тощо).

Першою педагогічною умовою було визначено формування пізнавальної мотивації студентів педагогічних коледжів у процесі використання активних методів навчання. Реалізація цієї педагогічної умови передбачає наявність у викладачів таких рис: уміння зацікавити, бути емоційним, активним, сприяти творчому розвитку студента, мати гарні виконавські навички та бути креативним.

Для обґрунтування цієї педагогічної умови було використано концепцією Д. Чернилевського та О. Морозова, відповідно до якої професійні риси викладача позитивно впливають на розвиток креативності студента, а саме такі: визнання цінності творчого мислення; розвиток чутливості студентів до стимулів; вільне маніпулювання ідеями; уміння дати конструктивну інформацію про творчий процес; уміння розвивати конструктивну критику; уміння заохочувати самоповагу, розсіювати почуття страху перед оцінкою та інші [4].

Друга педагогічна умова – це розвиток креативних здібностей у процесі інтеграції теоретичної та виконавської підготовки. Відповідно до цієї умови інтерес студентів музичних відділень педагогічних коледжів до розвитку креативності здійснюється у процесі музичної діяльності, під час вирішення творчих завдань, під час створення нового. Розвиток креативності співвідноситься з музичними можливостями студентів (бажанням створити щось своє, нове) та рівнем виконавської майстерності у музичній діяльності.

Третьою педагогічною умовою є забезпечення креативного розвитку у процесі індивідуальних занять у класі фортепіано. Форми розвитку креативності студентів ми поділили на основні та додаткові. Заняття зі слухання музики, із соль-

феджіо, елементарної теорії музики, індивідуальні заняття з фортепіано – це основна форма організації розвитку креативності. Додаткові форми – це відвідування студентами філармоній, концертів, конкурсів, самостійна робота. Важливою формою організації розвитку креативності є індивідуальні заняття з фортепіано, які сприяють навичкам гри на інструменті, закріплюють знання з теорії, гармонії; розвивають креативність.

Висновки. Отже, проаналізувавши філософську та психолого-педагогічну літературу, зауважимо, що творчість – це діяльність, результатом якої є щось нове, раніше не відоме, створене на основі осмислення вже нагромадженого досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь, ідей; і розвиток креативності майбутніх учителів музичного мистецтва – це динамічний процес творчого застосування системи знань, умінь і музичних здібностей, що дають майбутньому вчителю мистецтва змогу здійснювати креативну діяльність, спрямовану на розв'язання творчих педагогічних завдань.

Реалізація педагогічних умов передбачала вдосконалення теоретичної та виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; використання міждисциплінарних зв'язків (інтеграцію традиційної навчальної діяльності з інноваційними підходами та сучасними технічними засобами: відео- аудіоапаратурою, використанні Інтернету, інтерактивної дошки); актуалізації інтересу до навчання (формування мотивів до пошуку створення та впровадження активно-дієвих методів); формування здатності до постійно-творчого розвитку на основі індивідуальних занять у класі фортепіано (спонукання майбутніх фахівців до творчого самовираження та набуття ними досвіду і віри у свої здібності, стимулювання їхньої музично-творчої діяльності та заохочування до самостійної роботи).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- 1 Бай Ю.Н. Исследование закономерностей совершенствования исполнительского мастерства учителя музыки в процессе подготовки к педпрактике : межвуз. сб. науч. тр. Казань, 2004. С. 114–123.
- 2 Гергель Є.Л. Психологічні особливості формування креативних здібностей в підлітковому віці : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07. Київ, 2008. 19 с.
- 3 Олексенко В.М. Розвиток креативності через нову релевантну педагогічну технологію в підготовці фахівців : наук.-метод. зб. Київ : Інститут ІТЗО, 2007. С. 81–86.
- 4 Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология : учеб. пособие для вузов. Москва : МГТА, 2001. 301 с.